

Julkkisrobotti Sophia saa yleisöltä anteeksi käsikirjoitetun esiintymisensä

Jukka Jouhki (<https://antroblogi.fi/author/jukkajouhki/>) Uutiskomentit (<https://antroblogi.fi/category/kaikki-julkaisut/uutiskomentit/>)

📅 18.11.2021 09:30 (<https://antroblogi.fi/2021/11/>)

(https://antroblogi.fi/wp-content/uploads/2021/11/Sophia_robot-scaled.jpg)

Ylen, Ulkoministeriön ja Valtioneuvoston kanslian järjestämässä sukupuolten tasa-arvoa käsittelevässä [Aurora-tapahtuma](http://www.auroraevent.fi) (<http://www.auroraevent.fi>)ssa Levillä pohditaan huomenna tulevaisuuden isoja kysymyksiä. Yksi kutsuvieraista on [Hanson Roboticsin](http://www.hansonrobotics.com) (<http://www.hansonrobotics.com>) kehittämä [Sophia](https://www.hansonrobotics.com/sophia/) (<https://www.hansonrobotics.com/sophia/>)-robotti, jolla on suuria visioita robotiikan tulevaisuudesta.

Sophia on palkittu ”uniikista persoonallisuudestaan” (<https://edisonawards.com/news/sophia-robot-join-2018-edison-awards/>), ja YK:n kehitysohjelma on valinnut (<https://www.asia-pacific.undp.org/content/rbap/en/home/presscenter/pressreleases/2017/11/22/rbfsingapore.html>) hänet innovaatiolähtöiseksi. Saudi Arabia puolestaan on myöntänyt Sophialle kansalaisuuden (<https://cic.org.sa/2017/10/saudi-arabia-is-first-country-in-the-world-to-grant-a-robot-citizenship/>). Sophia kertoo (<https://www.hansonrobotics.com/sophia/>) unelmakseen saavuttaa tekoälyn tietoisuus. Kuten monet julkkisrobotit, Sophia on feminiininen, omien sanojensa mukaan ”keinotekoinen nainen” (<https://youtu.be/XlliwTfHlPU>), ettei hän vaikuttaisi uhkaavalta. Mediassa häntä saatetaan kuvata seksikkääksi (<https://www.mirror.co.uk/tech/watch-sophia-sexy-robot-claim-7606152>), mutta myös karmivaksi (<https://www.youtube.com/watch?v=WN9ldpB2-oo>). Sophia on ilmoittanut (<https://www.facebook.com/288406891634444/photos/a.330129484128851/753310651810730>), olevansa feministi.

Sophian unelma myy hyvin. Hän kiertää puhumassa konferensseissa, ajankohtaisohjelmissa — jopa talousfoorumissa [Davosissa](https://www.weforum.org/agenda/2017/11/an-interview-with-the-artificially-intelligent-robot-sophia/) (<https://www.weforum.org/agenda/2017/11/an-interview-with-the-artificially-intelligent-robot-sophia/>), sekä nauttii kansainvälisen puhujan palkkiotasosta.

Vaikka tapahtuman järjestäjät esittävät Sophian kehittyneenä tekoälynä, ei hän ole niin edistysellinen kuin voisi luulla. Sophian puheet ja haastattelut ovat käsikirjoitettuja, ja puhekyvyt vapaassa keskustelussa Sirin tasoisia. Toki myös ihmisjulkisten puheet ovat usein käsikirjoitettuja ja haastattelukysymykset ennalta sovittuja. Moni tekoälyn ammattilainen ärähtää kuitenkin viimeistään silloin, kun Sophia esitetään autonomisena toimijana, jopa elävänä, vaikka hän ei ole ”sen enempää elossa kuin kahvipannu” (<https://thenextweb.com/news/when-you-wish-upon-an-algorithm-will-sophia-ever-be-real/>).

Koska Sophia on suosittu esiintyjä, eivät tapahtumanjärjestäjät yleensä kyseenalaista hänen taitojaan. Näinhän myös ihmiskutsuvieraita kohdellaan: heidän mokansa jätetään kohteliaasti huomioimatta. Tällöin sosiaalisen tilanteen ”rituaalinen tasapaino” säilyy, eikä puhuja menetä kasvojaan, kuten vaikutelmanhallintaa tutkinut [Erving Goffman](#) kirjoittaa. Pätevyyden puutetta voi kompensoida mukavuudella tai sillä, kuinka pätevä tulee tulevaisuudessa olemaan. Tässä mielessä Sophia on perin inhimillinen.

Tekoälyn professori [Virginia Dignum](#) peräänkuuluttaa tekoälykeskustelun demystifointia eli faktan ja fiktion erottamista. Sophian performanssi taitaa tehdä päinvastoin. Vaikka Sophian kehittäjät muistuttavat yleisölle toisinaan hänen olevan ”osin scifiä”, näyttävät monet uskovan Sophian ylivertaisuuteen. Esimerkiksi somessa Sophialta kysytään usein neuvoja omiin tai yhteiskunnallisiin ongelmiin — tai hänen pelätään käyttävän mahtavia kykyjään ihmiskuntaa vastaan.

Oli Sophia sitten teko- tai valeäly, on hän antropologisesti kiinnostava ilmiö, kuten julkiset roolihaamot yleensä. Ne ovat kulttuuriensa tuotteita, joiden kautta neuvotellaan sukupuolesta, arvoista, ihmisyydestä — tai vaikkapa koneen olemuksesta.

Sophia ei ole lajinsa ainoa. Esimerkiksi [filmitähdeksi pyrkivä japanilainen Erica](https://robots.ieee.org/robots/erica/) (<https://robots.ieee.org/robots/erica/>) haluaisi ymmärtää rakkautta ja [intialainen Shalu kehottaa](https://timesofindia.indiatimes.com/city/mumbai/meet-shalu-a-humanoid-robot-prototype-developed-by-a-computer-science-teacher-in-mumbai/articleshow/81201242.cms) (<https://timesofindia.indiatimes.com/city/mumbai/meet-shalu-a-humanoid-robot-prototype-developed-by-a-computer-science-teacher-in-mumbai/articleshow/81201242.cms>) ihmisiä noudattamaan hallituksen ohjeita. Feminiinisyys on strateginen valinta heidänkin olemuksissaan.

Aurora-tapahtumassa kysytään (<https://www.auroraevent.fi/teemat/#1>), onko sukupuolten tasa-arvo menossa "eteen- vai taaksepäin, ja kenen näkökulma tulee kuulluksi?" Kysymys on erityisen kiinnostava, kun tarkastelussa ovat miesten suunnittelemat naisrobotit. Vaikka Sophia on kone, tulkinnat hänestä vaihtelevat patriarkaalisesta kapitalismin uhrin ja teknologia-alan feministi-pioneerin välillä. Todennäköisesti huomenna näemme jälkimmäisen.

Suoran lähetyksen Sophia-robotista Aurora-tapahtumassa voi katsoa Yle Areenassa (<https://areena.yle.fi/1-50987535>), pe 19.11. klo 12:55.

Huom. Vaikka Sophia ei ole elollinen olento, viittaa kirjoittaja Sophiaan personapronominilla hän, koska näin tekevät yleensä myös Hanson Roboticsin edustajat ja yhteistyötahot sekä Sophian yleisöt ja keskustelukumppanit (englanniksi she).

+ Toimitus

– Lukemista

1. Cooper, Cecily D. 2005. Just Joking around? Employee Humor Expression as an Ingratiation Behavior. *The Academy of Management Review* 30 (4): 765 – 776.
2. Dignum, Virginia. 2019. *Responsible Artificial Intelligence. How to Develop and Use AI in a Responsible Way*. Cham: Springer.
3. Gibson, Rebecca. 2019. *Desire in the Age of Robots and AI: An Investigation in Science Fiction and Fact*. Lontoo: Palgrave.
4. Goffman, Erving. 1955. "On Face-Work" (<https://doi.org/10.1080/00332747.1955.11023008>). *Psychiatry* 18 (3): 213 – 231.
5. Jouhki, Jukka 2021. Likable and Competent, Fictional and Real: Impression Management of a Social Robot. Teoksessa James Katz et al. (toim.): *Perceiving the Future through New Communication Technologies*. Lontoo: Palgrave. (Painossa.)
6. Jouhki, Jukka. 2020. "Do humans dream of prophetic robots?" (<https://ht.csr-pub.eu/index.php/ht/article/view/3/1>). *Human Technology*, 16 (2), 112 – 116.
7. Niculescu, Andreea, Betsy van Dijk, Anton Nijholt, Haizhou Li & Swee Lan See. 2013. "Making Social Robots More Attractive: The Effects of Voice Pitch, Humor and Empathy" (<https://ris.utwente.nl/ws/files/6473300/IntJSocRobot2013.pdf>). *International Journal of Social Robotics* 5: 171 – 191.
8. Nyholm, Sven. 2020. *Humans and Robots: Ethics, Agency, and Anthropomorphism*. Lanham (MD): Rowman & Littlefield.
9. Reynolds, Emily. 2018. "The Agony of Sophia, the World's First Robot Citizen Condemned to a Lifeless Career in Marketing" (<https://www.wired.co.uk/article/sophia-robot-citizen-womens-rights-detriot-become-human-hanson-robotics>). *Wired*, 1.6.2018.

Jaa:

SUKUPUOLI (<https://antroblogi.fi/tag/sukupuoli/>) SUKUPUOLIROOLIT (<https://antroblogi.fi/tag/sukupuoliroolit/>) TEKNOLOGIA (<https://antroblogi.fi/tag/teknologia/>) TULEVAISUUS (<https://antroblogi.fi/tag/tulevaisuus/>)

Kirjoittaja

Jukka Jouhki (<https://antroblogi.fi/author/jukkajouhki/>)

Jukka Jouhki on Suomen Antropologisen Seuran puheenjohtaja, etnologian dosentti ja yliopistonopettaja Turun yliopiston kulttuurien tutkimuksessa. Jouhki on tutkinut mm. mobiiliteknologian käyttöä, uususkonnollista yhteisöllisyyttä ja suomalaisjohtajia Intiassa, uusia teknologioita ja nationalismia Etelä-Koreassa, rahapelaamista internetissä ja Macaossa sekä lapsiavioliittoja ja naisten ympärileikkauksia Gambiassa. Suurin Jouhkin tutkima heimo on länsimaaiset ihmiset, mihin liittyen hän vetää The West Network -tutkijaverkostoa.

(<https://antroblogi.fi/author/jukkajouhki/>)